

Hollander Jakab

Ezen a képen én vagyok (jobbra), mellettem Róza nővérem lánya, Nyina és a második feleségem, Szvetlana. A kép Ungváron készült 2003-ban, amikor az unokahúgom és a férje meglátogatott minket. Nyina férje végigjárta Lemberg megye és Kárpátalja zsinagógáit, Nyina pedig elkísérte őt. A kép a Zakarpatije étteremben készült.

Amikor hazajöttünk Ausztráliából a nővéreméktől, beleástam magam a beregszászi hitközségi ügyek intézésébe. Akkor jött ki a kormányrendelet, amelynek értelmében a templomokat és az egyházi épületeket vissza kell szolgáltatni a hívő közösségeknek. Természetesen közel sem mindent adtak vissza. A beregszászi főutcán a háborúig csak zsidók laktak. Ez volt a város legszebb utcája. Ott volt a héder, a zsinagógák és a nagyon szép lakóházak. Ezekben az épületekben ma is állami intézmények vannak: rendőrség, ügyészség, óvodák, iskola, kollégiumok. Nekiláttam visszaszerezni a hitközségnek a zsinagóga épületét. Elment rá egy csomó időm, de végül hivatott a polgármester, és elmondta, hogy a városi végrehajtó bizottság döntése értelmében a zsidó hitközség visszakapja a volt zsinagóga épületét. Ezzel még nem volt vége a dolognak. Az épület rettenetes állapotban volt, korábban raktárnak használták. Helyre kellett állítani, a helyreállításhoz pedig pénzre volt szükség.

Nem csak Beregszászon, hanem egész Kárpátalján megindult a gyűjtés, a zsidók a zsinagógákban szedték össze a pénzt. A módosabb zsidók is besegítettek. A peresztrojka idején már beindulhattak a magánvállalkozások, a kezdeményező embereket kezdték megbecsülni. Kiderült, hogy a szovjethatalom nem tudta elpusztítani az összes, dolgozni akaró és tudó embert. Beregszászon is akadt belőlük néhány. Az egyikük, egy Gutman nevű ember borkombinátot készült létesíteni. A zsidó hitközség segített neki megfelelő épületet szerezni. A városi végrehajtó bizottságtól megkaptuk az egykori mikvét, azt adtuk át Gutmannak. Elég csinos összeget fizetett érte. A volt mikvét átépítették, és az üzemben hamarosan megindult a termelés. Az emberek először kételkedve nézték, később azonban már sokan álmodoztak arról, hogy ott dolgozhassanak - mindenütt rend és tisztaság volt, magasak voltak a fizetések. Amikor a vállalkozás kezdett hasznot termelni, Gutman a nyereség egy részét a beregszászi hitközségnek adományozta. Más vállalkozók is segítettek, így sikerült rendbe hozatnunk a zsinagógát. Új tetőt építettünk, mindent fölújítottunk a belső térben, megvettük a szükséges bútorokat. A zsinagóga most kívül-belül szemet gyönyörködtető.

Sajnos, Beregszászon elég kevés olyan zsidó maradt, akinek szüksége is van a zsinagógára. A kárpátaljai zsidóság nagy része kivándorolt az 1970-80-90-es években. Akik maradtak, többnyire szovjet zsidók, akiknek a zsidó vallás idegen maradt. Nem tudnak imádkozni, nincs is rá igényük, hogy megtanuljanak. Ugyanez a Gutman rendbe hozatta a beregszászi zsidó temetőt, ami szintén nagyon elhanyagolt volt. Nemcsak pénzt, hanem munkásokat is adott a temető rendezéséhez. Néhány év óta folyamatosan öt ember dolgozik a temetőben. Helyreállították az összes síremléket, megtörtént a tereprendezés, sok új fát is ültettek. A beregszászi temető ma a legtisztább, a legszebb és a leggondosabban ápolts zsidó temető Kárpátalján. Sok kivándorolt küld pénzt a temető karbantartására, a sírok gondozására. A hitközség fölfogadott erre egy embert.